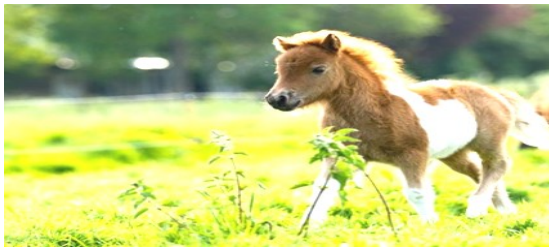

Аъттың оглун чүү дээрил?

Аъттың оглун кулунчак дээр. И-хоо, и-хоо деп киштээр.

Диистиң оглун чүү дээрил?

Диистиң оглун дииспей дээр. Ол мяу-мяу дээр. Диис күскелээр.

Ыттың оглун чүү дээрил?

Ыттың оглун эник дээр. Ол аг-аг-аг деп эерер. Ыт бажың кадарар.

9 чүзүн мал деп чүл?

Ол дээрге Тожу, Тере-Хөлдүн – ивизи, Эрзин, Тестиң – тевези, Мөңгүн-Тайга, Бай-Тайганың сарлыы база хөй кезии кожууннарда азырап турар аът, инек, хой, өшкүдүр. Бистиң суурувуста база малчыннар хойну, өшкүнү, чылгыны өстүрүп турар. Оларга Оюн Василий Май-оолович, Самбуу Андрей Сүрээвич, Иргит Ульяна Каң-ооловна дээш өскелер-даа хамааржыр. Азий диптиң малы – элчиген база бар.

Амыдыралы кезээде кижибиле тудуш болганындан, тос чүзүн малывыстың санынга ыт база кирип турар.

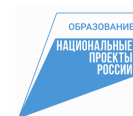
Тыва кижиле малга ынак Таныыр билир чүвези ол. Байгы муңгаа өөрүшкүзү Бар-ла боду ында тудуш.

Тыва улустуң ырызы

Тооруктуг долгай Тандым,
Долгансымза, тодар-ла мен.
Тос-ла чүзүн малымайны
Азыраза байыыр-ла мен.

Аът – тыва кижиниң чалгын – чакпазы, чарылбас өңнүү.

Тыва кижиле аътка ынак
Дывыржыдып халдып олар
Дыңгылдайлаан ооң үнү
Дыка чараш чаңгыланыр.

ФЕДЕРАЛДЫГ ТӨЛЕВИЛЕР ДЕР «ЧАШ АЖЫ-ТӨЛДҮГ ӨГ-БҮЛӨЛӨРГЕ ДЕТКИМЧЕ»,
«АМГЫ ҮЕНИҢ ШКОЛАЗЫ»

Тыва Республиканың Дзун-Хемчик кожууннунң Чадаана хоорайның школа назыны четпээн уругларның муниципалдыг автономнуг өөредилге албан чери «Хээлер» уруглар сады

АДА-ИЕНИҢ СҮМЕ АЛЫР ТӨВҮ

“**А м ы д ы р а л д ы ң
ч е л э э ж и**”

Үндүрүлгө 49

АЗЫРАЛ ДИРИГ АМЫТАННАР

**Белеткел бөлүүнүң ада-иезинге
сүмелер**

Үндүрүлгениң тургузукчузу: Монгуш Сырга Идамовна, белеткел бөлүктүң кижизидикчи башкызы

**Хойлуг кижиге - каас
Малдыг кижиге - тодуг.**

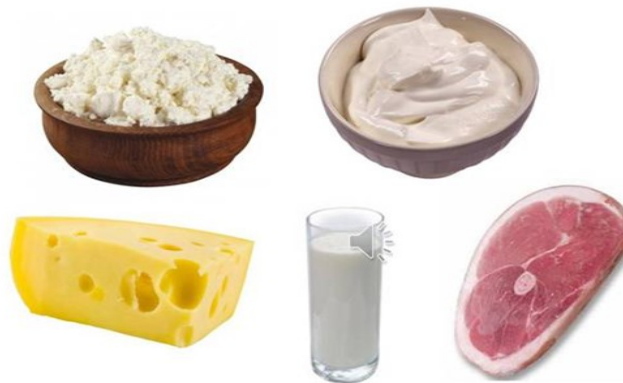
Чурукта хойнуң чуруу. 12 чылдың аразында хой деп чыл база бар.

Хой биске эьдин, сүдүн, кежин берип турар. Сүдүн ижерге кадыкка эки. Хойнуң кежинден чылыг идик-хеп даарап турар, а бис ону садып кедип турар бис. Дүгүнден чылыг уктар, хөйлеңнер, моюн-ораарлар дээш оон-даа өске хептерни аргып турар.

Чурукта инектиң чуруу. 12 чылдың аразында инектиң чылы база бар.

Сүдү-биле янзы-бүрү ак чемнер кылыр. сүдүн ижер. Сүттөн творог, сметана, кефир дээш янзы-бүрү чемнерни кылып турар.

Оюн «Азырал амытаннарның оглун тып»

Инектиң оглун чүү дээрил ?

Инектиң оглун бызаа дээр. Бызаа мө-мөө -мөө-деп эдер.

Өшкүнүң оглун чүү дээрил?

Өшкүнүң оглун анай дээр. Анай мө-ке -кээ дээр.

Хойнуң оглун чүү дээрил?

Хойнуң оглун хураган дээр. Хураган бээ бээ дээр.